

Beszélj róla!

Minden tizedik gyermek szexuális bántalmazás áldozata

Nemrég indult el a *Beszélj róla!* honlap, amelynek keretében gyermekkori szexuális bántalmazások áldozatai névtelenül megoszthatják titkukat egymással és a nyilvánossággal. Az ismertté vált esetek alapján a gyerekek egytizede lehet érintett. A program célja megtörni a témát egyéni és társadalmi szinten övező **tradicionális hallgatást**, s a jelek szerint ez sikerült: három hét alatt már százan osztották meg történetüket.

MAKKI MARIE-ROSE

Mara soha nem beszélt arról, hogy mi történt vele hatéves korában, és nem gondolta azt sem, hogy ennek hatása lehet arra, ahogyan felnőttkorában él, amilyen döntéseket hoz, amilyen problémákkal küzd. Egészen addig így volt ez, míg két-gyermekes családként a kisebbik lányát pszichológushoz nem vitte, mert az nem tudott beszokni az óvodába, leválni róla. A pszichológus elbeszélgetett velük, majd megállapította, hogy a gyerekekkel nincsen gond, ám az anyukának szüksége van terápiára. Mara évekig járt hozzá, és aznap, mikor eljutott odáig, hogy elmondja: unokabátyja hatéves korától molesztálta őt, az erőszaktevő agyvérzést kapott. Mara gyermekén ugyanannyi idősen jöttek ki a szorongásos tünetek, mint ahány évesen az anyán kiskorában követtek el erőszakot – nyilván, amikor a kicsi ért ugyanabba a korba, megnőtt az anya féltő szorongása is a lányával kapcsolatban. Esete jól mutatja, hogy a feldolgozatlan trauma személyiségtorzító hatásai miként öröklődnek tovább nemzedékeken át.

Mara könyvet is írt az átéltekről (*Anoni Mara: Bűn vagy bűnhődés*), amely tavaly jelent meg, és a vegyes fogadtatás hatására a szerző elhatározta, hogy addig küzd, amíg a közvélemény meg nem érti: a gyermekkori szexuális abúzus nagyon gyakori jelenség, és hatással van az áldozatok egész életére. Mara kezdeményezéséhez sokan csatlakoztak, így jött létre az Anoni Mara Társaság, amely létrehozta a *Beszélj róla.hu* honlapot, ahol mindenki névtelenül elmesélheti a történetét. Mert szerintük nincs borzasztóbb a hallgatásnál: magányra ítélt és megbetegít.

Víg Sára gyermekpszichológus szerint minden olyan eset szexuális bántalmazásnak (abúzusnak) számít, amelyben egy idősebb vagy felnőtt ember szexuális tárgyként használ egy gyermeket. Ez a szexualizált légkör megteremtésétől – ami történhet verbális vagy képi eszközökkel is – egészen a nemi aktusig terjedhet. Az ismertté vált esetek alapján minden tizedik gyerek érintett, de a latencia becslések szerint háromszorosa lehet. Legtöbbször kislányok az áldozatok és férfiak az elkövetők, de ennek fordítottjára is akad példa, miként azonos nemű szexuális bántalmazásra is. A gyermekek meg-

rontásának témája külföldön is csak az utóbbi egy-két évtizedben kezdett felszínre jönni, előtte mindig is tabunak, az egyik legnagyobb vétkeknek számított a keresztény-zsidó kultúrkörben.

„Hogy nálunk még mindig mennyire tabutémáról van szó, azt jól mutatja, hogy három hete üzemel a honlap, s ezalatt már több mint százan írtak nekünk, a levélírók száma exponenciálisan nő, ami minket is meglepett” – mondta kérdésünkre Víg Sára. Sokan számolnak be arról, hogy egy enyhe inzultus is – érintés, mutogatás – életre szóló nyomot hagyott bennük. A „ki-beszélő blog” az első lépés a gyógyulás felé, de terápiás segítséget nem tud biztosítani. Magyarországon ma eleve kevesen foglalkoznak pszichoterápiával, és konkrétan erre a problémára az Eszter Ambulancián kívül nem szakosodott senki, de ők csak kis részét tudják az eseteknek felvállalni.

Igaz, már az is nagy szó, ha valaki egyáltalán összeköti a vele történt gyermekkori traumát az életében később jelentkező problémákkal, ugyanis a szexuális bántalmazás óhatatlanul személyiségtorzulást idéz elő: az áldozat többé nem az, mint aki előtte volt. Nehezíti a helyzetet, hogy a szexuális bántalmazás hatásának nincsenek jól körülírható, azonosítható tünetei, ebben korcsoportonként és egyénenként is nagy eltérések lehetnek. Lényegében minden szokatlan változást a gyermek viselkedésében figyelemfelkeltő jelnek illik tekinteni, és tanácsos a végre járni, mivel az alvás- és évszavartól kezdve a vizelettartási problémán át a viselkedési zavarokig széles a tüneti skála. Jellemző a poszttraumás szindróma, akár még évti-

Víg Sára:
„Sajnos csak később, a felnőttkori problémák mögül jönnek elő ezek a történetek.”

zedek múltán is, indokolatlan szorongások, a trauma sokszori átélése rémképek, rémálmok formájában, gyakori továbbá a rossz önértékelés, az illetőnek nehézségei lehetnek intim kapcsolatok kialakításában – még akkor is, ha látszólag teljes családi életet él, házasságban, gyerekekkel, egy belső űr tátong benne, ahova senkit sem képes beengedni. Életére, személyiségére így egy életen át rányomja a bélyegét egy másik ember vétke. Amerikai prostitútkutatások szerint egyébként a prostituálttá válás hátterében mindig felfedezhető a gyermeki szexuális bántalmazás, de nyilván nem minden áldozat válik kurtizánná.

A szex mint beszédtema 6-7 éves kortól válik tabuvá, akkor érzékeli a gyerek, hogy ez „cikis téma”. Ha addig a szülővel nem tudott egy bizalmas kapcsolatot kialakítani, akkor nem fog megnyílni neki, vagy ha mégis, akkor a szülő jellemzően nem hisz neki. Azért is ritkán derül ki az abúzus, mert a gyermek koránál fogva nem tudja hova tenni a történeteket, büntudata alakul ki, amit tétező a felnőtt elkövető zavart viselkedése is. Ezért csak később, a felnőttkori problémák mögül jönnek elő ezek a történetek. Vannak ugyan pszichológiai módszerek, melyekkel egy két évesről is kideríthető, hogy molesztálták-e, de a rendőrségi eljárások hosszadalmasak, és a traumatizált gyerekek akár hónapok múltán is pontosan fel kell idéznie a történeteket. A bizonyítást tovább nehezíti, hogy olykor a gyanúsítgatás mögött a válófélben lévő szülő manipulációja áll.

„Jött hozzám egy anyuka, hozta a négy éves kislányát, aki egy ideje meztelenül illegette magát otthon, meglepően kihívóan, és itt derült ki, hogy a nevelőapja jó ideje molesztálta őt és a nővérét, mondván: legyen ez az ő titkuk, az anyukának ne szóljanak erről. Megjegyzem, az európai kultúrában jóval ritkább a vérfertőzés, amikor

Szexuális bűncselekmények miatt elítéltek száma (Forrás: Ügyészség)					
	2004	2006	2008	2010	2012
Házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni	2685	2840	2587	3267	3104
Nemi erkölcs elleni bcs.	726	672	508	609	561

közvetlen hozzátartozó – apa, báty – az elkövető” – mondja Víg Sára. A környezet reakciója rendkívüli módon befolyásolja a probléma súlyosságát: ismételt áldozattá válásról beszélhetünk, amikor a gyerek – ha egyáltalán eljut addig, hogy beszéljen a vele történetekről – sokszor még bizalmasnak számító felnőttek részéről is struccpolitikát, bagatellizálást tapasztal ezügyben. Elég csak a volt magyar gárdista, N. Levente lányának az esetére gondolni (*A gárdista igazi arca. Hetek, 2012. március 30.*), akit rendszeresen megerőszakolt a saját apja, és akitnek talán a legnagyobb traumát az jelentette, hogy erről bátyja és édesanyja is végig tudott, mégsem tettek semmit azért, hogy őt megvédjék. Sajnos tipikus felállás, hogy egy anya a párkapcsolata fenntartása érdekében szemet huny gyermekének bántalmazása felett. Víg Sára tud olyan esetről, hogy az áldozat többszöri elutasítás után depresszióba esve lemondott arról, hogy valaha valaki igazat adjon neki. Még kisgyerekek esetében is jellemző az áldozathibáztatás, a közvélekedésben gyakori tévhit, hogy már egy apróság is viselkedhet kihívóan, a gyerek is provokálhat. A gyermekpszichológus szerint némileg pozitívumnak tekinthető, hogy az új Btk. a passzív magatartást bűnrészesként bünteti.

Ilyen szempontból előremutatók lehetnek az áldozatvédelmi projektek, melyeknek keretében az esetekkel kapcsolatba kerülő

különböző szakembereket tanítják meg az áldozattá válás megelőzésére, felismerésre és kezelésére. „A gyermeki szexuális bántalmazás kezelésére szakmailag egyáltalán nincsenek felkészítve az óvónők, pedagógusok, rendőrök, de a pszichológusok és pszichiáterek sem. Ma már az internet révén a sokszor felnőtteket is megbotránkoztató szexuális tartalmak dömpingje zúdul a gyerekekre, akikkel nemegyszer saját szüleik nézetik a pornófilmeket – szexuális nevelés gyanánt, ami önmagában kimeríti a bántalmazás kategóriáját” – mondja Víg Sára, hozzátéve: a gyerekeken nem lehet a családjuktól izolálva segíteni, tehát ahhoz, hogy ő gyermekpszichológusként sikeresen működjön, a szülőket minden esetben be kell vonni, esetleg családterápiát is folytatnia kell.

Nagy kérdés, hogyan lehet eljutni az elkövetőkhöz. Az esetek 80 százalékában a gyermek által ismert, sőt gyakran kedvelt elkövetőről – rokonról, szomszédáról, ismerősről, edzőről – van szó, aki félreértelmezi a gyerek szeretetigényét. Nem pedofil, nem pszichiátriai eset, hanem többnyire a gyerekekkel szembeni hatalmi pozíciójával visszaélő felnőtt, aki amúgy párkapcsolatban él, bár Víg Sára szerint teljesen épnek biztosan nem tekinthető személyiség, aki szintén nem ugyanaz az ember többé a tette elkövetése után. A családon belüli elkövetőket elérni legfeljebb családterápia révén lehetséges. Ezzel ellentétben a pedofília terápiával nem módosítható irányultság, s a pedofilok az ismeretlen elkövetők szűk körét teszik ki, akik – ellentétben a családi bántalmazókkal – a legtöbb esetben maguk is pedofilok áldozatai voltak.

Mit mond a jog?

Tavaly lépett hatályba az új Btk., amely eltörölte a 18 év alatti elkövető büntethetőségét, ha az 12 év felettivel és annak beleegyezésével létesít szexuális viszonyt – a kényszerítést továbbra is bünteti –, és általában is levitte a beleegyezési korhatárt 14 évről 12-re. 12 éves kor alatt viszont, ha a gyerek beleegyezésével történik is a szexuális kapcsolat, az akkor is erőszakos bűncselekménynek minősül. Hyross Virág ügyvéd szerint előrelépés, hogy a szexuális erőszak minősített esetének számít, ha azt gyermek ellen követik el. Pozitívum továbbá, hogy immár az is büntethető, aki tudott a bántalmazásról, de mégsem tett ellene.

Külön tényállás lett a szexuális kényszerítés (a helyzettől való visszaélés) és a szexuális erőszak – utóbbit konkrét fenyegetés kíséri –, azaz minden olyan szexuális magatartás, amelyet a sértett kényszerűségből visel el. A szexuális erőszak megítélésében szigorítást hozó új Btk. nem tesz különbséget a partnerek neme szerint. Az egyenes ági rokonok, testvérek közti nemi kapcsolatot, azaz a vérfertőzést továbbra is bűncselekménynek tekinti. ■

Hyross Virág. Immár az a személy is büntethető, aki tudott a bántalmazásról, de mégsem tett ellene.

